

Motion till riksdagen 2009/10:So524

av **Agneta Berliner m.fl. (fp)**

Vanvård inom den sociala barnvården

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge de medmänniskor som drabbats av samhällets bristande tillsyn i den sociala barnvården upprättelse genom en ursäkt från staten.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att staten bör ta fram en kompensationsmodell för de drabbade.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av gemensam kunskapsuppbyggnad och specifika åtgärder för att förebygga dagens och framtida brister.

Motivering

Socialstyrelsen fick i december 2005 uppdraget att bedöma omfattningen av vanvård vid institutioner inom den sociala barnvården under åren 1950–1980. Rapporten som redovisades i mars 2006 visade att det förekommit övergrepp och kränkningar vid institutioner inom den sociala barnvården. Däremot var det inte möjligt att bedöma omfattningen av vanvården.

I juni 2006 beslutade den förra regeringen att tillsätta en utredning om vanvård i den sociala barnvården (S 2006:05). Utredningen ska granska allvarliga övergrepp och vanvård vid institutioner och familjehem/fosterhem inom den sociala barnvården. Uppdraget omfattar kvinnor och män som utsatts för vanvård och övergrepp som, även vid den tid när de skedde, skulle ha varit brottsligt. Övergrepp och vanvård som inträffat så nyligen att åtal kan väckas omfattas inte av uppdraget.

Utredningen har bjudit in till intervjuer och i anslutning till dessa erbjudit psykologiskt stöd. Personer som arbetat vid institutioner har också givits

Fel! Okänt namn på

möjlighet att berätta om vanvård. Utredningen ska dokumentera vad som framkommer vid intervjuerna och från eventuellt arkivmaterial. De erfarenheter som framkommer ska rapporteras på ett sådant sätt att de kan bidra till att liknande förhållanden inom den sociala barnvården kan undvikas i framtiden. I uppdraget ingår inte att överväga eventuella ansvarsfrågor i enskilda fall eller ekonomisk kompensation till drabbade.

Utredningen lämnade i augusti 2007 en delrapport där man angav att det samlade intrycket från de första sextio intervjuerna är att flertalet intervjuade från både institutioner och fosterhem bär med sig svåra trauman och smärtsamma minnen från fysisk och psykisk misshandel, sexuella övergrepp, försummelse och vanvård. I delrapporten skriver utredarna att de känner sig förtvivlade och vanmäktiga inför det de fått ta del av, över hur barn har varit utsatta för så mycket godtycke, nonchalans, ointresse, slarv, inkompetens, och låt-gå. De beskriver att de mött människor som genom samhällets försorg och underlåtenhet hamnat i livslånga utanförskap när det gällt utbildning, arbetsmarknad, sociala och medicinska handikapp, drogberoende och kriminalitet. De skriver att många av de människor de mött i utredningsarbetet har visat en imponerande förmåga till överlevnad, mot alla odds.

Utredningstiden förlängdes i december 2007 för att alla som anmält intresse av att berätta sin historia ska få möjlighet att intervjuas. Utredaren ska redovisa uppdraget senast den 30 december 2009.

Socialstyrelsens rapport och utredningens delrapport visar att samhället grovt brustit i rollen som föräldrarnas ställföreträdare för de omhändertagna barnen – att barnen blivit offer för samhällets brist på tillsyn. I utredningsuppdraget ingår alltså inte att överväga ekonomisk kompensation till drabbade. Trots att utredningen inte är slutredovisad, finns det därför fog att föreslå upprättelse för de människor som farit illa i samband med samhällsvård med en bristande tillsyn. Staten bör därför, genom någon av sina främsta företrädare, ge samhällets oförbehållsamma ursäkt till de medmänniskor som drabbats av samhällets bristande tillsyn i den sociala barnvården.

Mänskligt lidande kan aldrig värderas i pengar. Men ansvaret för den bristande tillsynen är samhällets, och staten bör därför, gärna i dialog med de drabbade, ta fram ett förslag till kompensationsmodell.

Om vi ska undvika liknande händelser i framtiden behöver vi alla i Sverige på ett djupare plan ta itu med detta som tillhör vår egen historia. Vi behöver få en gemensam kunskap och erkänna det som hänt, ges många arenor för att reflektera och resonera kring de värderingar som resulterade i övergreppen, se egna och gemensamma tillkortakommanden i vitögat. Vi anser därför att det behövs en gemensam kunskapsbyggnad genom seminarier, vandringsutställningar med mera kring de missgärningar som framkommit i den så kallade vanvårdsutredningen. Vi anser också att det behövs en rad specifika åtgärder, oberoende granskningsinstanser, politiska och mänskliga ansvarstaganden och yrkesspecifika utbildningsinsatser för att förebygga dagens och framtidens brister så att en reell attitydförändring kan komma till stånd på bred och djup front i samhället.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 4 oktober 2009

Agneta Berliner (fp)

Anita Brodén (fp)

Jan Ertsborn (fp)